

Attachment in Child Welfare Decisions
IDEA Project 2018
Hungary, Sweden, Finland, Estonia, Ireland

Professor David Shemmings OBE PhD
University of Kent UK
Visiting Professor of Child Protection Research
Royal Holloway University of London
Director of the *Attachment and Relationship-based Practice Project*
Co-Director of the *Centre for Child Protection*, University of Kent
Director of the *West London Advanced Child Protection Pathway*
d.shemmings@kent.ac.uk

Uued arengud kiindumusteoorias



Valearusaamad: kuidas me mõnikord tõlgendame kiindumusteooriat valesti

Misconceptions: how we sometimes misinterpret attachment concepts

Misconceptions: how we sometimes misinterpret attachment concepts (Main et al, 2011) / valearusaamad: kuidas me kiindumuskontseptsioone valesti tõlgendame

- Täiskasvanu peab olema lapse sünni juures selleks, et lapsel tekiks selle täiskasvanu suhtes kiindumus
- Turvalise kiindumussuhte „võimaluste aken“ on avatud vaid lapse esimese kolme eluaasta jooksul.
- Lapsega veedetav aeg on jätkuva kiindumussuhte arenguks kõige olulisem.
- Väike laps vajab kiindumussuhet rohkem kui ühe täiskasvanuga.
- Enamik vanematest ja imikutest ning väikelastest on turvalised.

- Väikelaps, kes ei tunne ennast ühe vanemaga kindlalt, ei ole sellesse vanemasse kiindunud.
- Väikelaps ei saa olla kiindunud isikusse, kes teda halvasti või julmalt kohtleb.
- Laps, kes hoiab vanemast pärast eraldatust eemale või hoiab vanemaga distantsi, on selle vanema suhtes huvi kaotanud.
- Kui vanem ja laps on teineteisest pikaajaliselt eraldatud olnud, siis vaid laps ei tunne vanema suhtes enam sarnast kiindumustunnet ning eemaldub („detached“) vanemast.
- Piisab, kui vanemaga kokkusaamine sisaldab vaid sööma minemist või filmi vaatamist.
- Lapsed võivad olla „üleliigselt“ või „liiga tugevalt“ kiindunud kindlasse vanemasse.
- Ebakindel vanem – st kelle taust piirab või moonutab nende väljendusvõimet või kiinduvat suhtumist – saavad lapse heaoluks vähe teha.
- Vaid väikelapsi ja lapsi saab kirjeldada terminiga „kiindunud“.

Problems with attachment checklist / Kiindumussuhte nimekirja probleemid

- Lapsed, kel on kiindumusega raskuseid, võivad seda väljendada laia hulga käitumismustritega ja mõnikord võib olla raske ära tunda, et need käitumisviisid on seotud kiindumusega. Neid käitumisi võib laias laastus liigitada järgmiselt:
 - Agressiivsus, opositsiooniline või väljakutsuv käitumine (nt ekstreemsed jonnihood, avalik agressioon ja vägivald)
 - Hüperaktiivsus, vähene kontsentratsioon ja liigsete riskide võtmine;
 - Valetamine, varastamine ja manipuleerivad käitumised
 - Sunnitud hooldamine, kuuletumine ning ja enese hooldamine (laps hoolitseb nii enda kui ka hooldaja eest)
 - Valimatu lähenemine täiskasvanutele ja lastele (laps võib kohelda enda hooldajat samamoodi kui võõrast täiskasvanut või võib tunduda, et ta on rohkem huvitatud või kiindunud tundmatutesse täiskasvanusse kui enda tuttavasse hooldajasse.
- Sotsiaalne eemaldumine (nt tõrjuv suhtumine peamisse hooldajasse)
- Seksualiseeritud käitumine
- Magamisprobleemid
- Söömishäiret
- Voodi märgamine või määrimine
- Enesevigastamine

Deepening and Strengthening our Understanding of Attachment / kiindumussuhtealaste teadmiste süvendamine ja tugevdamine

- „Kummaliste olukordade“ menetlus ja põhiprintsiibid
- Turvaline
- Ebaturvaline
 - Ärevushäire
 - Murelik-tõrjuv / ambivalentne

Towards a contemporary application of attachment theory – ‘understanding mechanisms’ / kaasaegse kiindumusteooria mõistmise mehhanismid

- Kuna kiindumust on keeruline hinnata, tuleb pigem üles leida kiindumussuhet kõige enam mõjutavad faktorid nt
 - Lahendamata kaotus ning trauma
 - Madal vaime võimekus
- Võime ka vanemlust mõista läbi kiindumuse prisma ning võime selle kaudu leida üles kiindumussuhte katkemise võimalikud hetked

Zooming Out and Zooming In - great phrase by Liz Bosanquet / Suumides sisse ja välja

Disorganised attachment behaviour (DAB): The need for SOME caution / Organiseerimatu kiindumuskäitumine (DAB): Ettevaatliku suhtumise olulisus

Kaasaegsed teadmised DAB-ist

- Kuigi DABil on tugev seos väärkohtlemisega – 48-80% väärkoheldud lastest esineb DAB-i – ei tähenda see, et iga last, kellel on selline käitumuslik häire, on väärkoheldud.
- Üks uurimis (Cyr et al, 2011) näitas, et viie erineva sotsiaalmajandusliku faktori koosmõjul oli lapsele väärkohtlemisega sarnane mõju
- Mõned uuringud toovad välja, et väärkohtlemise mõiste hulka arvatakse füüsiline ja seksuaalne väärkohtlemine, kuid ei arvestata emotsionaalset hooletussejätmist või emotsionaalset vägivalda.
- Kuna väärkohtlemine ei tähenda ilmtingimata kuritarvitamist ja võib olla ka ettekavatsematu, võiks DABi ehk paremini kirjeldada kui tõsiste kannatuste kogemine, millel pole kohest väljapääsu. Kannatused on seda suuremad, kui nende põhjuseks on inimene, kes peaks lapse heaolu eest hoolitsema.
- Väärkohtlemise terminit kasutatakse siin teadlikult, et selle terminiga oleks hõlmatud ka tahtmatu või kaudne kannatuste põhjustamine. Sh võib selle terminiga olla hõlmatud hirmutav käitumine, neuroloogiline häirimine, laialdane mittevanemlik hoolitsus, sagedased ööbimised mujal
- Lõpetuseks on oluline mitte liialt rõhutada kummalist käitumist või tekitada selle tõttu liigset stressi sest see võib juurde lisada ka DAB-i.

- On tehtud mitmeid uuringuid, mis näitavad, et temperament või geneetika ei mängi DAB arengus olulist rolli.
- Mõnel autistlikul lapsel võib mõnikord ilmnedada DAB käitumist.
- Järelikult tuleb DAB käitumist vaadelda koos muude suhtlusmehhanismidega ning koos teiste riskifaktoritega
- Vaieldamatu on aga, et lapse pikaajalised ja tihedad kokkupuuted sellise stressirikka keskkonnaga mõjutab last olulisel määral ning toob kaasa lapse jaoks negatiivsed tagajärjed.
- Projekti aitab tõsta teadlikkust selliste käitumiste suhtes ning aitab toetada vanemaid selliste käitumismustrite vähendamisel. Harvad on juhused, kus laps tuleb sellises olukorras perest eraldada.

Recent developments around D behaviours – my own 'take' / viimased arengud

- Tundub olevat kolm peamist teed DAB tekkeks:
 - Vägivaldse vanemliku käitumise kogemine sh füüsiline või seksuaalne väärkohtlemine, tahtlik emotsionaalne väärkohtlemine või hooletussejätmine
 - Tahtmatu vanemlik julm kohtlemine

- Teed, mis ei sisalda väärkohtlemist sh mõned autismiga lapsed (kuigi täpsed mehhanismid, mis sellist käitumist ei ole otseselt selged) ning võimalik otsene geneetiline mõju (vajab edasist analüüsi). Ning hiljutine või sage kokkupuude vanema ebahariliku käitumisega.

- Duschinsky toob välja, et mõned ekstreemsemad vanemliku käitumise vormid, mis hõlmavad vanema ebakindlust ja eemalhoidmist või ebakindlust ja ambivalentsust võivad sarnaneda mittekiinduvale käitumisele.
- Mittekiinduva käitumise keskmes on, et laps ei saa kõrge stressiga või hirmutavas olukorras tröösti.
- Sellises olukorras vajab perekond tuge sellest arusaamiseks ning lapse kiindumussuhte stabiliseerimiseks. Sellise käitumise ignoreerimine toob tõenäoliselt hiljem kaasa arenguga seotud probleeme.

Contemporary, evidence-based principles of offering parenting help and support / kaasaegsed vanemate toetamise põhimõtted

- Kiindumuse aluste, tundliku ja emotsionaalse vanemluse selgitamine
- Positiivsete mudelite nägemine
- Enda käitumise nägemine
- Enda lapse olukorda panemine, lapse nimel rääkimine
- Kuidas ma sija jõudsin?
- Emotsioonide reguleerimise õppimine
- Keskne suhetes
 - Empaatia ja turvaline usaldus

Staying connected Hedi Argent (ed) 2002 / ühenduse säilitamine

- Pered on ajaloos enda liikmete eest hoolitsenud ning juurdunud on arusaam, et kui vähegi võimalik, peaksid lapsed peaksid jääma oma pere või päritolu juurde

- Teame, et sellised olukorrad on jätkuvad ning seega peame asjad korraldama vastavalt sellele
- Küsimus ei ole enam selles, kas lapsed peaksid oma päritoluga sidet hoidma vaid selles, kuidas kõige paremini sellist sidet hoida ning kuidas saab lapsi probleemsetes olukordades kaitsta.

Contact arrangements – Qs / kokkusaamiste korraldus

- Kohtumiste sagedus ja vorm
- Korralduse muutus ajas
- Üleminek hoolduse viisides ning kontakti korraldamine

- Oluline hinnata, kas on liiga vähe või palju kontakti ning mida see tähendab lapse jaoks
- Tuleb mõelda, kas kontakt arendab või pidurdab lapse olemasolevaid kiindumussuhteid.

- Kontaktide / kohtumiste korraldamine ei muuda lapse rahuldamatat igatsust, lahendamata ambivalentsust ega tema eitamist ja idealiseerimist

Näost näkku kohtumine noore adopteeritud lapsega

- Näost näkku kohtumisi noortele adopteeritud lastele tihti ei korraldata.
 - Elisabeth Neeli uuring
 - Vt <https://www.uea.ac.uk/contact-after-adoption>
 - Ta leidis, et...
- Kontakti tähendus lapsele ei ole alati selge
 - Adopteeritud lapse jaoks on täiendavaks psühholoogiliselt ülesandeks hakkama saamine kiindumusega, kaotusega ja identiteediga. Seega on kasulik mõelda korraga nii adopteerimisjärgsetele kohtumistele kui ka sellele, kuidas laps sellega hakkama saab.
- Eelkooliealisele lapsele ei pruugi esialgne kaotustunne olla selge või avalik, kuid see võib tekkida aja jooksul
 - Selle uurimise keskmes olid asjad, kui laps oli eraldamise hetkel 9kuune ning kes veetsid enne adopteerimist vähemalt aasta asendushooldusel. Seega oli asendushooldaja esmane kiindumusisik.
- See uuring leidis, et sotsiaaltöötajad kippusid arvama, et näost näkku kohtumised on kohustuslikud vaid siis, kui lapsel on tekkinud kiindumussuhe enda bioloogilise sugulasega
 - Ta pakub välja, et kiindumussuhte puudumine lapse ja bioloogilise sugulase vahel on lapse jaoks vähem probleemne võrreldes olukorraga, kus lapsel on intensiivne, kuid ebaturvaline suhe bioloogiliste sugulastega.

- Neili uuring näitas ka, et kohtumiste osas olid ärevuses lapsed, kes perest eraldati vanemana (enamik üle 3aastastena) ning kes olid kogunud rohkem ebakindlust enne perest eraldamist ning kellel oli ka rohkem emotsionaalseid ja käitumuslikke probleeme.

- Ta pakkus välja, et tuleb küsida, kas ärevuses lapse jaoks on kasulik olla edasi probleemses olukorras ning konkreetselt asjast lähtuv hinnang on sellistel juhtudel parim kui mitte ainus jätkusuutlik strateegia.
- Selles analüüsis leiti lisaks, et mitmed kasuvanemad leidsid, et kuigi kontakt võib muuta lapse ärevaks, on see lapse jaoks kasulik.

An unhelpful question...? Do you believe that siblings should stay together? / Kas õed-vennad tuleb hoida koos?

- Õdede-vendade eraldamine ja edasine paigutamine on kompleksne ülesanne
- Lihtne kontrollinimekiri saab olla vaid osaliselt abiks
- Ei ole võimalik küsida pereliikmetelt lihtsalt nimekirjas olevaid küsimusi
- Tuleb minna suhte „sisse“ ja läheneda neile „süvitsi“ – pinnalt põhja

- Selleks peame mõistma „lapsepõlve trauma“ olemust
- Tuleb selgeks teha, mil määral on õe-venna suhe probleemne
- Selliste probleemide olemasolul vajavad õed-vennad hooldajate sisulist tuge

Further Reading (on attachment) / Edasist (kiindumusteemalist) lugemist

- ... also try *Community Care Inform* ...
- ... and *Research in Practice*
- ... and google *NICE Guidelines on Children's Attachment*
- + *articles in communitycare.co.uk*
- Recent (15/02/16) article in the *Guardian newspaper* (now in 'Most Viewed' section)